

kenniscentrum
zelfhulp
ervaringsdeskundigheid

k
z
e

Jaarverslag 2010

Kenniscentrum Zelfhulp en
Ervaringsdeskundigheid

Colofon

Jaarverslag 2010 Kenniscentrum Zelfhulp en Ervaringsdeskundigheid
is een uitgave van Zet.

Datum: maart 2011
Auteurs: Sabine Smits/Hans van Nassau
Referentie: hana-W11.022-1084d11

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1	
1	Activiteiten, werkzaamheden en projecten.....	3
1.1	Informatie, Communicatie en Dialoog.....	3
1.2	Expositie 'Schatten van Brabants Herstel'	3
1.3	Steunpunten Zelfhulp.....	3
1.4	Contacten, relaties en samenwerking	4
1.5	Cursussen.....	5
1.6	Implementatie cursus 'Herstellen doe je Zelf'	5
1.7	Herstelgerichte Zorg	6
1.8	Herstellen doe je Zelf in de verslavingszorg	6
1.9	Nieuwe initiatieven	6
1.9.1	Familie als bondgenoot.....	6
1.9.2	Brabantse Alliantie Cliënteninitiatieven	6
1.9.3	TV-serie Zelfhulp	6
1.9.4	Zelfhulp en de eerstelijnszorg.....	7
2	De organisatie.....	9
2.1	Coördinatie van de Stichting Kenniscentrum Zelfhulp en Ervaringsdeskundigheid.....	9
2.2	De medewerkers	9

Voorwoord

Organisaties en gemeenten worden bewust van de toegevoegde waarde van het inzetten van ervaringsdeskundigheid en zelfhulp/lotgenotencontact. Begrippen als eigen kracht, empowerment, zelfredzaamheid en eigen regie zijn niet meer weg te denken.

Het Kenniscentrum Zelfhulp en Ervaringsdeskundigheid (KZE) is verheugd over deze ontwikkeling en draagt een steentje bij aan deze innovatie. Het jaar 2010 kunnen we voor het KZE dan ook als initiatiefrijk bestempelen. Het jaarverslag getuigt hiervan. De weerklank van het onderzoek 'Herstellen doe je zelf', de uitbouw van de gelijknamige cursus, de ontwikkeling van een nieuwe cursus 'Verbondenheid', de voorbereiding van een 13-delige TV-serie over zelfhulp, de opzet van een project om zelfhulp onder de aandacht te brengen van de eerstelijnszorg zijn alle voorbeelden hiervan. Op het gebied van samenwerking zijn op provinciaal niveau contacten gelegd met het Integraal Kankercentrum Zuid-Nederland. Dit heeft ertoe geleid dat het IKZ is vertegenwoordigd in het bestuur van het KZE. Op landelijk niveau is gesproken met Movisie over verdere samenwerking om te komen tot een landelijk expertisecentrum voor zelfhulp. Dit overleg wordt in 2011 voortgezet. De organisatie van zelfhulp en ervaringsdeskundigheid binnen de provincie Noord-Brabant is uniek in Nederland. Wij willen voor onze achterban en voor de gehele provincie deze positie verstevigen en als good practice aan Nederland beschikbaar stellen.

De missie van het KZE wordt gerealiseerd door het ontwikkelen van nieuwe kennis door onderzoek, het verzamelen van bestaande kennis en goede praktijkvoorbeelden. Voorts het beschikbaar stellen van deze kennis en het (begeleiden bij het) toepassen van algemene en specifieke ervaringskennis van (ex)cliënten, familieleden en andere informele zorgverleners. Het KZE wil de ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid bundelen, vergroten, ontwikkelen, verspreiden en implementeren met als doel een effectieve bijdrage te leveren aan de erkenning en het gebruik van zelfhulp en ervaringsdeskundigheid.

Het KZE werkt hierin nauw samen met de regionale steunpunten en netwerken zelfhulp. Voor het KZE zijn de steunpunten een belangrijke bron van kennisinformatie en met hulp van het KZE kunnen steunpunten hun kennis verder ontwikkelen, vergroten en inzetten op lokaal niveau. Deze uitwisseling kan alleen bestaan op basis van een vertrouwensvolle relatie, waarin we gemeenschappelijk investeren. Het KZE en de steunpunten zijn autonome organisaties, waarbij KZE de kennisontwikkeling bij steunpunten rond zelfhulp en ervaringsdeskundigheid faciliteert en de regionale steunpunten een provinciaal podium biedt.

U vindt in dit jaarverslag bondige informatie wat op al deze terreinen in 2010 is gebeurd. Het bestuur wenst u veel leesplezier bij dit jaarverslag.

1 Activiteiten, werkzaamheden en projecten

1.1 Informatie, Communicatie en Dialoog

Informatie-uitwisseling en communicatie zijn dé middelen om aandacht te vestigen op het Kenniscentrum en daarmee meer bekendheid te krijgen.

In dit kader wijzen wij op bijvoorbeeld het landelijk onderzoek naar de cursus Herstellen doe je Zelf. Hier komen we verder in het jaarverslag op terug.

De herkenbaarheid van wat we doen is van essentieel belang om een maatschappelijke positie in te kunnen nemen die voor instellingen en burgers voldoende duidelijkheid geeft. Van groot belang is dat men ons weet te vinden voor advies, informatie en kennis.

Het voornaamste middel van een organisatie om bekendheid te krijgen is natuurlijk de website. Het Kenniscentrum heeft een website die sterk is ontwikkeld op basis van informatie uit onze doelgroepen. De actualisatie van de website is nog een praktisch probleem, waarvoor we een oplossing zoeken. Verder hebben we mogelijkheden gezocht om op een interactieve wijze de achterban te bereiken én onderlinge contacten binnen die achterban mogelijk te maken. In dit kader is de term web 2.0 veelvuldig genoemd.

1.2 Expositie 'Schatten van Brabants Herstel'

Kunst speelt vaak een belangrijke rol in iemands herstel van of met een lichamelijke ziekte, psychische aandoening of verstandelijke beperking. Door middel van verschillende vormen van kunst zien mensen dat zij, ondanks of misschien juist wel dankzij hun ziekte of beperking creatief vorm weten te geven aan een betere kwaliteit van leven.

Op initiatief van het toenmalig bestuurslid van het KZE, Annie Segers, en mede dankzij een subsidie van de provincie Noord-Brabant, is de expositie 'Schatten van Brabants Herstel' tot stand gekomen. Deze expositie werd gekoppeld aan het 50-jarig bestaan van de PRVMZ.

Binnen Brabant zijn verschillende organisaties benaderd die op hun beurt kunstenaars hebben gevraagd mee te doen aan de expositie. Dit alles heeft geresulteerd in ongeveer 100 kunstwerken; schilderijen, beelden, gedichten en videoanimaties. Met subsidie van de provincie Noord-Brabant en het CZ-fonds is van de beschikbaar gestelde kunstwerken een boek gemaakt. Het boek geeft achtergrondinformatie en laat zien welke betekenis creativiteit kan hebben als middel van herstel en het behoud daarvan.

De expositie werd op 5 maart feestelijk geopend door Brigitte van Haaften, gedeputeerde, van de provincie Noord-Brabant.

1.3 Steunpunten Zelfhulp

De Steunpunten Zelfhulp zijn opgezet om ondersteuning en begeleiding te geven aan bestaande en nieuw op te zetten zelfhulpgroepen, met name op het organisatorische vlak. Het Zelfhulp Netwerk Zuidoost-Brabant te Eindhoven (met een dependance in Helmond) heeft hiervoor als voorbeeld gediend. Naast Eindhoven hebben ook de gemeenten 's-Hertogenbosch, Breda en Roosendaal een steunpunt.

De eerste twee zijn zelfstandige stichtingen. Steunpunt Roosendaal is medio dit jaar verzelfstandigd. Hieronder een kort overzicht.

West

Het steunpunt in Roosendaal is verzelfstandigd tot een stichting. Medio dit jaar is het bestuur in functie getreden. Daarbij is gekozen om het grondgebied te beperken tot het westelijk deel van West-Brabant.

Breda en omgeving

Stichting Info-Méér te Breda heeft het steunpunt zelfhulp onder haar hoede genomen. Zij heeft het grondgebied van Midden-Brabant overgenomen omdat het steunpunt in Tilburg door omstandigheden opgeheven is. Financiering: gemeenten.

Zelfhulp Netwerk Zuidoost-Brabant

Het Zelfhulp Netwerk heeft aan de basis gestaan van de overige steunpunten en nog steeds heeft men een voorbeeldfunctie, zowel inhoudelijk als organisatorisch. De overige steunpunten maken hier dankbaar gebruik van. Het Zelfhulp Netwerk heeft een dependance in Helmond.

Steunpunt Zelfhulp 's-Hertogenbosch & Regio

Na de verhuizing naar de huidige locatie aan de Sonniusstraat heeft het steunpunt een sterke groei doorgemaakt. Dit jaar vierde men het 10-jarig bestaan.

Het initiatief is genomen om enkele malen per jaar de steunpunten bijeen te roepen voor kennismaking en uitwisseling. Tevens is dit het moment om vanuit het Kenniscentrum ontwikkelingen mede te delen. Deze momenten zijn gekoppeld aan de Algemene Bestuursvergaderingen. Het is van essentieel belang om deze relaties in stand te houden en te optimaliseren.

1.4 Contacten, relaties en samenwerking

Het Kenniscentrum is een instelling, die hoofdzakelijk binnen de provincie Noord-Brabant werkzaam is, maar steeds frequenter op landelijk niveau.

Op landelijk niveau hebben en onderhouden we contacten met:

- Trimbos-instituut
- Fontys Hogeschool Sociale Studies
- Avans Hogeschool
- GGZ-instellingen binnen Nederland
- VvE, de vakvereniging van ervaringswerkers
- Kenniscentrum rehabilitatie
- Tranzo/Geestdrift
- ZonMW
- Movisie

Om de samenwerking met Movisie te versterken is eind dit jaar een overleg op bestuurlijk niveau belegd met als resultaat een kort onderzoek naar de overlappingsen van beide organisaties om daarop een intensievere samenwerking op landelijk niveau te ontwikkelen. Dat zal in 2011 zijn beslag krijgen.

1.5 Cursussen

In het kader van het Herstelproces heeft het Kenniscentrum twee cursussen, die worden aangeboden.

Cursus Herstellen doe je Zelf

Deze cursus wordt door organisaties ingekocht. Na de afronding van het landelijk onderzoek en de positieve resultaten daarvan is de vraag gestegen. De landelijke coördinatie van de cursus ligt in handen van het Kenniscentrum. De cursus wordt bij het Kenniscentrum ingekocht.

Cursus Verbondenheid

Na afronding van de cursus 'Herstellen doe je Zelf' gaven cursisten aan dat zij behoefte hadden aan een vervolg. Dat heeft geleid tot het ontwikkelen van de cursus 'Verbondenheid'. Deze heeft als hoofdthema Rouw en Verlies en bestaat uit 6 modules die in maximaal 11 bijeenkomsten worden behandeld. In de laatste module wordt de cursisten uitgelegd hoe zij verder kunnen gaan als zelfhulpgroep en tot welke steunpunten zelfhulp in Brabant zij zich kunnen wenden. Avans Hogeschool heeft meegewerkt aan de samenstelling van de cursus.

1.6 Implementatie cursus 'Herstellen doe je Zelf'

Op zowel landelijk als provinciaal niveau worden acties ondernomen om de cursus 'Herstellen doe je Zelf' te implementeren.

Landelijk

Voor de implementatie van de cursus 'Herstellen doe je Zelf' heeft ZonMW een implementatie-impulssubsidie toegekend aan de UvT. Deze bestaat uit de volgende punten:

1. Het organiseren van drie bijeenkomsten met zorgverzekeraars, beleidsmakers, gemeenten en andere betrokken organisaties.
2. Het opstellen van een folder voor gemeentes en andere organisaties.
3. Het plaatsen van een artikel in een toegankelijk blad, zoals bijvoorbeeld de Margriet of Libelle.

Movisie heeft een database ontwikkeld waarop allerlei interventies vermeld staan. Op dit overzicht staat ook de cursus 'Herstellen doe je Zelf' vermeld.

Provinciaal

De provincie Noord-Brabant heeft een subsidie toegekend voor de implementatie van de cursus in de provincie Brabant. Dit project (2009/2011) richt zich met name op het bereiken van een structurele financiering van de cursus in Brabant. Hiervoor worden de volgende stappen ondernomen.

- Gesprekken met de wethouders van de grotere gemeenten, met Wmo in hun portefeuille.
- Gesprekken met zorgaanbieders.
- Gesprekken met zorgkantoren/zorgverzekeraars.
- De gesprekken met de partijen worden gevoerd door een medewerker van het KZE samen met een ervaringsdeskundige.
- Het toesturen van informatie over de cursus aan instellingen zoals aan de GGZ, Verslavingszorg, MEE-vestigingen, maatschappelijk werk, UWV et cetera.

1.7 Herstelgerichte Zorg

Het project 'Herstelgerichte Zorg' bij de RIBW Midden-Brabant is afgerond. De ervaringen waren positief bij alle partijen. Op basis van de opgedane ervaringen is nu aandacht gevestigd op de beschrijving van het profiel herstelcoach. Bekend is dat op landelijk niveau de belangstelling voor dit profiel groot is.

1.8 Herstellen doe je Zelf in de verslavingszorg

In 2010 is in goed overleg met Novadic-Kentron een subsidie aangevraagd bij ZonMW om de cursus Herstellen doe je Zelf als pilot te gaan uitrollen bij Novadic-Kentron. Eind december kregen we het sein op groen en is een subsidie beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het project, dat in 2011-2012 gaat lopen.

1.9 Nieuwe initiatieven

1.9.1 Familie als bondgenoot

Enige jaren geleden is een initiatief genomen door GGZ-cliënten, hun familieleden en enkele hulpverleners om het zorgproces deelgenoot te maken van deze drie partijen. Dit initiatief heeft een werkgroep samengesteld, die van start is gegaan met de ontwikkeling van een aantal lesmodules, waarin hulpverleners geschoold worden hoe de cliënt en de familie betrokken kunnen worden in dit zorgproces. Inmiddels zijn zes modules ontwikkeld, die al een aantal keer binnen instellingen gegeven worden. De werkgroep wil dit model en hun specifieke kennis binnen GGZ-instellingen borgen. Aan het KZE is gevraagd de nodige ondersteuning te bieden in dit traject.

1.9.2 Brabantse Alliantie Cliënteninitiatieven

In 2009 zijn de ondersteuners van verschillende cliëntenorganisaties binnen de GGZ in overleg geweest met de bedoeling elkaar te informeren en waar mogelijk samen te werken. Dit zijn cluster GGZ van Zorgbelang Brabant, Conquest, Stichting Door en Voor, Het Zwarte Gat, Cliëntenbelangen bureau GGzE. Dit overleg is uitgebreid met een aantal ervaringsdeskundigen. Ook de werkgroep Hoop en Herstel is aangeschoven.

Vorbereidingen zijn getroffen om in 2011 een themabijeenkomst te organiseren rondom ervaringsdeskundigheid en ondernemerschap. De organisatie wordt gesteund door de Provinciale Raad Gezondheid, Zorgbelang en het KZE.

1.9.3 TV-serie Zelfhulp

Het idee is ontstaan om naar voorbeeld van de TV-series op Omroep Brabant over Mantelzorg en Palliatieve Zorg een soortgelijke serie te gaan maken over Zelfhulp. Initiatiefnemers en meewerkende organisaties zijn: TakeCare, MovedMedia, Integraal Kankercentrum Zuid-Nederland (IKZ), KZE, Zelfhulp Netwerk Zuidoost-Brabant en de Steunpunten Zelfhulp.

Gestart is met een uitvoerige actie om sponsoren en subsidiënten te zoeken. Omroep Brabant heeft zich uitgesproken dat de serie wordt uitgezonden.

1.9.4 Zelfhulp en de eerstelijnszorg

Er is een projectplan ingediend bij Stichting Robuust, de regionale ondersteuningsorganisatie voor de eerstelijnszorg in Zuid-Nederland.

Het plan bevat een tweejarig project waarin een deel van de eerstelijnszorg, met name huisartsen, huisartsassistenten, praktijkondersteuners en maatschappelijk werkenden uitvoerig worden geïnformeerd over het bestaan van zelfhulpgroepen/lotgenotencontacten en de meerwaarde hiervan, additioneel aan de reguliere zorg. Deze voorlichtingscampagne maakt ondermeer gebruik van filmmateriaal. Besluitvorming hierover is in 2011.

2 De organisatie

2.1 Coördinatie van de Stichting Kenniscentrum Zelfhulp en Ervaringsdeskundigheid

Het Algemeen Bestuur komt vier tot vijf keer per jaar bij elkaar. Enerzijds om zaken rondom de jaarrekening en de begroting af te handelen, anderzijds om aan de hand van thema's inhoudelijke discussies te voeren.

Het dagelijks bestuur (DB) houdt zich bezig met lopende zaken, met nieuwe initiatieven en de voorbereiding en uitvoering van zaken voor het algemeen bestuur.

De coördinatie van het Kenniscentrum gebeurt in overleg met het bestuur.

De samenstelling van het bestuur luidt:

Mevrouw M. Paes	Voorzitter
De heer H. van den Bogaard	Secretaris, ervaringsdeskundige
De heer J. Kuipers	Penningmeester
De heer C. van Aart	Bestuurslid, GGZ Breburggroep
De heer S. de Kuiper	Bestuurslid, Novadic-Kentron
Mevrouw I. Bongers	Bestuurslid, TRANZO, Universiteit Tilburg GGzE
Mevrouw K. van der Knaap	Bestuurslid, IKZ
Mevrouw M. van den Berg	Bestuurslid, ervaringsdeskundige
Mevrouw M. Prinsen	Bestuurslid, ervaringsdeskundige

Eind dit jaar is afscheid genomen van Annie Segers, ervaringsdeskundige.

2.2 De medewerkers

Mevrouw Sabine Smits, algemeen ondersteuner projecten.

Mevrouw Hanneke van Gestel, onderzoekster Herstellen doe je Zelf. Zij zal op dit onderwerp haar promotieonderzoek kunnen uitvoeren.

Mevrouw Leonie Kusenuh, landelijk coördinator cursussen Herstellen doe je Zelf en herstelcoach.

De heer Hans van Nassau, coördinator Kenniscentrum.

Zet leverde de secretariële ondersteuning (Marlous Cornelissen) voor het Kenniscentrum en verzorgde de financiële administratie.

De gegevens van het Kenniscentrum zijn:

Kenniscentrum Zelfhulp en Ervaringsdeskundigheid

Postbus 271

5000 AG Tilburg

Bezoekadres:

Spoorlaan 460

013 54 41 440

info@kenniscentrum-ze.nl

www.kenniscentrum-ze.nl